

A NÉP BARÁTJA

(30. Röpiv.)

BÁTHORY SÁNDORTÓL.

Kedves Polgártársaim!

Legváltozékonyabb valami a világon az a politika. Az ember soha sem tudja, sőt még nem is gyaníthatja gyakran, hova fejlődik annak iránya, vagy mikor érik meg s találják fel?

Szinte egy éve, mióta minden nap nagy események végrehajtását vártuk az európai politikától, mely azonban mint a délibáb, csak kápráztatá szemeinket s midőn azt hittük, hogy már közel járunk tapogatásunkban, vettük észre, hogy az egész csupán csalóka kép, melyet más váratlan események hirtelen szétfoszlattak.

A legujabb politikai mozgalmak, most újabb délibábot ringatnak szemeink előtt s csak az a kérdés, hogy az a meggett látatlanul felállított bombák nem fognak-e ezuttal elsüttetni. Értem a montenegrói és délszláv mozgalmakat, hol a kitörés bizonyosb, mint nem, mégpedig ugye lehet a legnagyobb zivatarral, mely tovább is terjedend. A körülmények oda mutatkoznak, miszerint a török tartományok napról napra nagyobb lángba borulnak, mely Moesia, a Balkán-vidék, Bulgária, Rumélia, Albania-felé terjed s hihetőleg az osztrák határra is átcsap. Az egész montenegrói mozgalomban legkülönösebbnek tűnik fel az, hogy bár a törökök által észak felől támadtatának meg, a montenegróiak még is délfelé tartanak, még pedig azon irányban, hol a tavaszon a Garibaldiféle hadtest kiszállását hirtelgeték. Hogy az oda vonulásnak valami még eddig titokban levő okának kell lenni, bizonyos, de

még bizonyosabb, hogy e titokról nem sokára alkalmunk is nyílik a fátyolt fellebbteneni.

Hogy Montenegro Szerbországgal egyetért, az már nyilvános dolognak tartatik, sőt emlegetik, hogy köztök oly szövetség kötött, melyszerint bármily magát előadható veszedelem alkalmával egymást óltalmazni szent kötelességüknek ismerendik. Az ily egyezkedést röviden véd és dac szövetségnek nevezik. E szerződés értelmében Montenegro Szerbiától már kapott is tömérdek fegyvert és löszert. Azonkívül pedig hirlük, hogy a szerb fejedelem erős hadi készületet tesz. Tanácsosai 50 ezer főnyi nemzetörség szervezését szavazták meg; azonkívül 2500 főnyi jól rendezett hadsereg és az állandó katonaság, melyben 18 évestől 55 évesig mindenki szolgálni tartozik. Hogy pedig ennyi kenyérlogyasztót Szerbia nem fizet hiába, azt mindenki elképzelheti. Törökország ezt már észre vette s tart tőle, hogy több kettőnél; ahonnan Belgrád várát ugyancsak erősíti, miután tudja, hogy míg e vár, birtokában van, addig Szerbiával könnyebben paczkázhatik. Az ágyukat Angliából szállíttatja a török ez erősségébe; azonkívül leginkább kipróbált örcsapataival rakja meg. Ebből az tűnik ki kedves polgártársaim, hogy a török orra, már is érzi a füst szagát, ha még nem tudja is bizonyosan, melyik tájról fujja azt feléje a szél.

Párisi lapok pengetik, hogy Franciaország viszonya Angliával és Oroszországgal olyan, mely, némely európai kérdéseknek gyors megoldását vonja maga után. Egyik ujság különösen erősíti, hogy a római ügykérdés legelől áll, melynek megoldásának pillanata közel van.

Lengyelországból aggasztó hírek keringnek is-

mét. A németek iránti ellenszenv oly nagy, mely a gyűlöletbe megy át s gyakran verekedésbe változik, mely alkalommal rendszeren a német lakosság iszsza meg az összezőrdülés levét. Varsóban több bolt, melyeknek németek voltak a tulajdonosai, — feldulattak s az orosz hatóság ezt tétlenül nézi. Ily ellenszenv jele Horvátországban, nevezetesen Zágrábban is mutatkozik, a mennyiben a németnyelv tanítása az iskolákban teljesen mellőztetni határozott.

A francia császár és porosz királyt illető tanácskozássra nézve a külföldi s hazai újságlapok folytonosan tapogatóznak, ha bár az eredmény még mindig a legmélyebb titok burkában rejlik is. E találkozás, így mondják egy sereg európai kérdéssel áll kapcsolatban, melyek részint már érlelődnek, részint most tétellek mozgásba. Leginkább gyanítják pedig hogy ez alkalommal a német államok egyesítésére vonatkozó ügykérdésen kívül a lengyel ügy is felmerül, — mely szintegy érdekli Poroszországot amennyiben Lengyelországból az ismeretes felosztás alkalmával egy rész hozzá is jön csatolva, melytől nem örömet válna meg. Azonban tudjuk mily nagy mester az a Napoleon, kinek a találkozás alkalmával kétségen kívül alkalmá nyílik valami oly közvetítő eszközt találni ki, hogy Poroszország részére a lengyelországi részről lehető lemondása esetében is bizonyos kárpótlás nyujtassék, hogy így „veszett fejszének nyele forduljon Poroszországra nézve.“ — A poseni nagy hercegség átengedése nem megvetendő kár lenne Poroszországra, de bizonyos kárterítés mellett, az így ütött hiány pótolható lenne más uton és módon; ami nem tartatik nagy feladatnak oly hatalom irányában, mely régóta álmódodik az egységes német birodalom létesítésén, melynek aztán birodalmi székvárosa s központja természetesen Berlin lenne. Ehez pedig a porosznak annyival nagyobb reménye van kötve, mivel jól tudja, hogy Ausztriának jelenleg uralkodó politikája ellen oly nagy Ausztriában, az ellenszenv hogy ennek német tartományaiban a szabad és nagy egyesült Németország eszméje napról napra nagyobb pártolókra talál.

A keleten — Ausztria tőszomszédságában — kitéréshez közelgő nagy események nem csekély gondot adnak a bécsi udvarnak, mindamelltt hogy Európa, melyet főleg Olaszország ügye s jövője

foglal el leginkább, eme török-szláv mozgalomnak nem ad valami nagy jelentőséget. Azonban Bécsben igen élnek a gyanúperrel, hogy a szláv és magyar nemzet közt közelebb létrejött egyetértés, mondhatni testvériesülés folytán Szerbiának felkelése, könnyen egy általános forradalmat idézhet elé.

Ezt a körülményt tekintetbe véve, ismét szőnyegre került a Magyarországgal való kibékülés kísérlete, mit azonban a Smerling miniszterelnök pártja iparkodik lehetőleg megakadályozni; azt az ellenvetést tevén, hogy Magyarországot nem lehet másképp megnyerni, ha csak mindent meg nem adnak neki, amit kíván. Ebben az igaz, nagy az igazság, — de Magyarország kívánalmait még sem lehet tulzottnak tartani, miután az semmit de semmit egyebet nem kívánt, mint alkotmányos jogainak, törvényeinek megadatását.

Külföldi újdonságok.

† Párisból irták közelebb, miszerint Klapka vitéz magyar tábornok Londonból odaérkezett s néhány napig Párisban időzik. Ugyanez alkalommal irák, hogy az amerikai egyesült államok fővezérségére, miután arról Garibaldi lemondott: megkínáltatott, azonban hír szerint nem fogadta el az ajánlatot, miután a világtengeren innen nagyobb kötelesség vár reá, mint hiszi, mely Európában való maradását kívánja.

† A kölni lap írja, miszerint Olaszországban, még a bekebelezett tartományokat sem véve ki, mindenütt e jelszó hangzik: „Rómába! Rómába!“ — Garibaldi egy csapat várja Nápolyba, mely Rómát minden áron hatalmába akarja keríteni s csak Caprera hőst várja, hogy vezérlete alatt Róma ellen induljon. Ha pedig Garibaldi ebben valami körülmény esetleg gátolhatná, bizonyos Nicotera nevű olasz vitéz vállalta a vezérséget magára.

† Varsóban a körülmények szomorubb alakot kezdenek mindinkább öltetni. Folyó hó 15-kén egy német keztyűs boltja a nép által leromboltatott; hasonlóul járt egy német cukrász is, kinek ablakait tükeit s egyéb készületeit mind összetörték zuzták s még szerencsés lehetett a jámbor, hogy a nép dühe elől száraz háttal menekülhetett.

† A „Sentinella Bresciana“ nevű olasz

ujtságban olvasható, miszerint a Mantuában állomásozott magyar huszárszázadot a lisztek és a legénység sűrű átszökése miatt Pordenonéba tették át, helyébe különböző nemzetiségekből álló dzsidákat vültek.

† Kossuth jelenleg Genuában tartózkodik, honnan hír szerint Florenczbe szándékozik.

† Napoleon találkozása Vilmos porosz királlyal Compiegneben október 6-kán lesz. Vilmos király 5-kén este fog megérkezni, mint hírlík Roön és Sverin gróf miniszterei és Bonin tábornoka kíséretében s csak egy napig mulat Napoleonnal. Ezután még több fejedelmi találkozásról is beszélnek. Emlegetik nevezetesen, hogy nemsokára a hollandiai király tesz látogatást a francia császárnál, azonkívül Európának egyik északi fejedelme. Mondják, hogy a belga királynak is ugyan e szándéka van. Látogatását október 15-kére teszik.

† Gróf Montalambert „Egy nemzet gyászban” című politikai cikket írt Párisban, melyben azt bizonyítgatja, hogy minden európai hatalomság közt épen Ausztriának fekszik leginkább érdekében a szétdarabolt Lengyelország teljes visszaállítását s egy nagy szláv állam alakítása keleti határain, miután így a fenyegető veszélytől leginkább oltalmaztatnék s az orosz uralomtól teljesen védetnék. Végül azt mondja, mikép nem kell a lengyeleket és magyarokat vádolni azért, hogy mély és férfias ragaszkodással függenek nemzeti intézvényeik s történeti hagyományaikon és ohajtandónak tartja hogy az olaszok is akint ragaszkodniának sajátjaikhoz.

† A „Pays” című kölföldi lap magán értesülése szerint az osztrák kormány a Velenczében utazó idegeneket, minden kitelhető módon háborgatja, utjokat nehezíti s azon van, hogy mielőbb kitakarodjanak a velencei területről. Ami az ottani hadsereg számát illeti, az tulozva van 300 ezerre téve. Sem több, sem kevesebb az, mint 180 ezer s közöttök sok a magyar. Velence lakói közül most több mint 45,000-en költöztek ki a városból. A hajógyár munkásait pedig ágyugolyó és bombakészítéssel foglalkoztatják.

† A montenegroi ügyben hírszerint Raguzába orosz hajórajt várnak a napokban. Tehát még is csak látszik, hogy fele sem tréfa azokból, amelyeket a keleten történendők felől beszélnek.

† Egy francia lap azt írja, hogy Franciaország, az olaszoknak tett és teendő barátságaért nem kíván Olaszországból egy talpalatnyi földet sem, mert érdeke nem más mint Olaszországe, a pápa biztonságának megörizése s az egységes Olaszország megalapítása. Egyszersmind azt is írja, hogy ha Ausztria a kedvező alkalmat felhasználva a Mincio és Po vizeket át lépni megkísérlené: Franciaország kötelessége az Alpeseken átkelni s kötelességét teljesíteni.

Hozai hírek.

* Türr István jegyesének a pestiek egy gyönyörű magyar főkötőt már elküldöttek; az aradiak konty alá való legjobb ménesi-bort küldenek; egy pesti zenebanda pedig ki szándékozik menni a „tolnai lakodalmast” talp alá húzni. Miután Debreczent a magyar főkötővel megelőzték, nem jó volna-e, egy kis jóféle madárlátta buzából készült, kávéhoz való apró pereczcel kedveskedni? Türr lakodalma sept. 12-én Mondoviban ment véghez.

* Pesten a Széchenyi-hegy tetejére egy gyönyörű gránitkö emlékszobort emelnek.

* Ugyancsak Pesten az a hir kereng, hogy ott az ujonczozás a jövő hóban megkezdetik.

* Kmetti tábornok a török szolgálatból kilépven 3000 pengő forintnyi évi fizetéssel, Londonba telepedett meg s vár a jobb jövőre.

* A szabolchmegyei bizottmány feloszlásával megbizott Gömöri Pál ezen megbiztatást folytonosan, tartó betegeskedése miatt nem fogadta el, melynélfogva Sándor András volt szatmári megyetörvényeszéki elnök neveztetett ki helyébe.

* Egy német lap szerint, a birodalmitanács alsóházának pártfőnökei, a feloszlott magyar országgyűlés vezeldőivel szeretnének összejönni avégett, hogy szabad értekezletben tanácskoznának afelett: mi uton és módon lehetne a birodalom belzavarának végetvetni? E czélból a németek részéről: Wieser, Rechbauer, Brinz és Hasner, a magyarok részéről: Deak, Eötvös, Szalay és még valaki, Pozsonyban fognának összeülni. Errenézve azt jegyzi meg egy magyar lap, hogy annak utja és módja eléggé ki van fejtve a magyar országgyűlés felirataiban — s ha a fenebbi hir mese — de azt

*

bizonyítja, hogy a bécsi közvélemény csakugyan fordul, a birodalmi tanácsosok között is.

* Bécsből ismét miniszter változási hírek érkeznek, mégpedig mint egy német lap megjegyzi, jelenleg a válság igen nagyon komoly s azt említi föl, hogy Smerling utódja, gróf Beleredit, a képviselőház egyik tagja lenne.

* Kemény Ferencz báró az erdélyországi kancellárságról lemondván, a kancellária vezetését a legidősebb udvaritanácsos Kabós Dániel ur vette át. — Az erdélyi országgyűlést hirszerint október 20-kára fognak összehívni.

* Nem csak Szatmár, hanem Biharmegye közgyűlésében is lemondottak a megyei tisztviselők fizetéseikről.

Őszi gondolatok, 1861-ben.

Reményed ismét romba dőlve,
Ismét borul eged, hazám!
Mégint vijog enyészet ölyve
Szentélyeid romhalmazán.
Meződön, bérczeden, a jognak
Zászlóját ismét tépdésik,
S felszakgatott sebbel zokognak,
Sötét falak közt, kedvesid.

Atokra érett nemzet-e ez?
Egy rész számüzve bujdokol,
S kit sorsa lánczol tüzhelyéhez,
Annak tüzhelye a pokol.
A honleányok szive retteg,
A honfi busan kétkedik
És a bölcs fejet ráz felettek;
Mindenki csak sir, szenved itt.

Mely ördög urkodik felettünk? ..
Nem; nem a sátán műve ez.
Nincsen miért kétségbeesünk;
Gyalázat rá, ki csüggedezt.
Hányattatásunk azt jelenti,
Hogy fenséges nagy nép ez itt!
Hisz a férget nem bántja senki,
De az orosziant üldözik.

Mellettünk áll két élő példa:
Az olaszok s a lengyelek,
— Legyen szent küzdelmök megáldva,
Az isten is legyen velek! —

Egyik még fel sem kelt egészen
S már futottak százezerek,
Másikat nem tarthatja féken
Három rettentő hadsereg.

Ily példák mellett csüggedezünk?
Halálra gondoljuk talán!
Nem volna nekünk olyan ezrünk
Mint az ezer volt Marsalán?
S ha Varsó van, nekünk van Pestünk...
Hadd jöjjenek a bős hadak
Lovaikkal gázolni testünk,
Népünk meghal, de nem szalad!

Oh! nem fognak gázolni minket;
Kerülik ök a nyílt csatát,
Mióta hős honvédeinket
Szuronytszegezni láthaták.
Alattomban, mellékutakról
Fognak meglepni minket, és
Midőn ez sem segít, akkor
Jön majd a kiéheztetés.

Jól tetted ellenség! hogy vélünk
Megismertted ostorod.
Most már jöhetsz reánk, nem félünk
Ha testeinket gázolod.
És jól teszed, hogy kenyerünket
Lassankint elrabolgotod.
Most már nem éheztesz ki minket,
Rabságunk hozzá szoktatott.

Ne állj ki, ellenség, a sikra!
Nincs löpőrünk, nincs fegyverünk,
De önkézedtől megtanítva
Fogunk harcolni s megverünk.
Bár a testet halomra ölje,
Nem gyilkol szellemet a kard.
Vijoghatsz már, enyészet ölyve,
Többé nem félttem a magyart!

Szorgalom és iparkodás megtermi gyümölcsét!

— Népies elbeszélés. —

I.

Fekete-Patak nemcsak arról volt híres, nevezetes, hogy rendetlenül épített házsorai, ronda sáros utcái voltak; hanem arról is, hogy a lakosság nagyobb része irtózott minden oly munkától s fog-

lalkozástól, amely a legcsekélyebb erőfeszítéssel jár. Innen magyarázható aztán, hogy Fekete-Patak határa, ámbár oly kövér volt s kellő munkáltatás mellett oly termékeny, hogy egész járásban ritkítani lehetett párját: mindamellett is oly csekély terméssel jutalmazta birtokosait a föld, hogy tavaszi vetésre való magot mindig kölcsön kellett a falunak vennie, melyet a falu oly módon nyert hitelben, hogy termésének bizonyos részét jóelőre lekötötte; azonkívül pedig kötelezte magát, hogy a termést, a folyó árnál egy forinttal olcsóbban számítva tartozik a jószívű hitelező számára biztosítani.

Már magában e körülmény oly hátrányra szolgált a falunak, hogy évről évre mindinkább elszegényülését vonta maga után; hátha még megemlítjük a feketepataki lakosságnak a szeszitalok iránt való nagy szeretetét!

A becsületes vén zsidó Mócsi, ki az uraság korcsmáját hasznbélte, oly jólelkű egy áldott ember volt, hogy a szegény népet néhány itczével mindig megemberelte, ha akkoriban pénze nem volt. Ezért aztán nem is lehetett Mócsitól rossz neven venni, ha olykor kettőt fogott egy helyett krétája a rováson s így a kamatokat busáson kivette. Tudjuk, hogy a korhelység s szeszitalokkal szerfeletti élés minden rosznak szülője szokott lenni. Innen volt aztán, hogy a vidéken sehol több verekedés, lopás s egyéb vétség nem történt, mint Feketepatakon. Örült az utas, ki a falun úgy mehetett keresztül, hogy vagy vasvilláját, vagy vedrét a szekérről és saroglyáját le nem akasztották.

Az uraság, ki e faluját csak minden 7—8 évben látogatta meg, egy ily látogatása alkalmával arról győződött meg, hogy Feketepatak napról napra szegényedik s a közerkölcsiség nagyon gyenge lábbon áll benne. Feltette magában, hogy a bajon mielőbb orvosolni kell, hogy a nép a végelszegényedéstől s erkölcsi sülyedésétől megmentessék. Az alkalom az orvoslás megkezdéséhez nem hiányzott.

Alig hogy Feketepatak tanácsa megtudta földes urának szerencsés egészségben való megérkezését: a rendes szokás szerint, azonnal tisztelgésére sietett.

A bíró, mint a falu feje, vette át a szót, üdvözlővén a nagyságos urat, ki magát szegény falujukba ismét megalázni méltóztatott.

— Hozta isten az érdemes tanácsot! — szólt a földes ur leültetve egész nyájassággal mindnyájokat, — nos, hogy folynak dolgaik? boldogulnak-e már, inkább, mint midőn utólszor itt megfordultam? — De hát a jegyző ur, — tán meghalt, hogy itt most nem láthatom?

— Amilyen hamari a kérdés, olyan gyors rá a felelet, nagyságos uram! válaszolt rá a bíró, egész alázatossággal. Naponkint veszszük észre, hogy boldogulás helyett, hovatovább pusztulunk, szegényedünk s nincsen még az sem, aki bajunkban csak egy kis jó tanácsot is osztogasson. A jegyző ur pedig csak olyan, mint a szekérben az ötödik kerék, — megkövetem a nagyságos urat.

— Hogyhogy? hiszen ugy tudom, hogy a jegyző ur egyszersmind iskolatanító is; tehát kettős hasznot hajt a helységnek.

— Az ám, csak hogy ő kegyelme is többször látogatja Mócsit, mint az iskolát s mikor a tanítás ideje lenne, akkor aluszsa legjobban mámorát. Mi csürécsavarás, most is oly állapotban van, hogy átallottuk elhozni magunkkal az uradtát.

— Biz ez elég baj, — szólt a földes ur, — de még sem oly nagy, hogy czélszerű intézkedések mellett ne lehetne rajta segíteni. Csak hogy kegyelmetek nagyon is önfejük, a tanács, melyet az ember osztogat, falrahányt borsóhoz hasonlít.

— Jaj nagyságos uram, csak igaz marad az a példabeszéd, hogy kárán szokott a magyar tanulni. Bezzeg elfogadnók most a jó tanácsot, még ha kánállal töltenék is belénk, mert bizony saját romlásunkra szolgált, hogy a magunk feje után mentünk, szólt a bíró egész bűnbánó arczczal.

— No, hallják kegyelmetek bírák uraim, én, ha rám hallgatnak és tanácsomat beveszik, olyan bódoggá teszem helységüket, hogy hét falu határaig nem lehet szerencsésebb helységet találni, csak pár év alatt is, mint Feketepatak.

— Oh, áldott jó nagyságos uram! ugyan tegye azt, — rimázkodott a bíró. Csak most segítsen ki zavarunkból, bizonynyal mondom, nem leszünk háládatlanok.

— Jótétünkért halára ne számoljunk! Nem is azért teszem amit teszek, csupán emberbaráti szeretetből, kivált ha kellő foganatját tapasztalandom. Annálfogva ide figyeljenek kegyelmetek. Értésemre

jött, hogy a lakosság oly nagy szegénységre jutott, hogy még vetnivaló buzáját is csak a legnagyobb izzasággal lehetett beszerezni. Hogy a házát helyreüsitsem: az uradalmi tisztet utasítani fogom, hogy magtárából, vetéskor, minden becsületés lakosnak a kért vetnivaló magot kellő jófállása mellett a tanácsnak, szolgáltatassa ki, melyet takarás után ugyanazon mennyiségben minden kamat nélkül tartoznak visszaadni. Így aztán egy bökkenő belesz töltve. Mózst pedig, a véngazembert, ki a lakosság jóhiszeműségét kiaknázta s pióczakint szította a zsirját, újévtől kezdve szelnek eresztém. — De még egy nagy baj is van ám, mely mindenek közt legnagyobb, hallják kegyelmeitek s ez? a népek erkölcsi szegénysége; melynek megtérítésére évek kellenek. Azonban ezen is segíteni kell. Ugy tapasztalom, hogy nincs jó jegyzőjük és iskolatanítójuk. A jegyzőnek esze volna elég, azonkívül a pennát is jól tudja forgatni, csak az iszákosság s ebből eredő hivatali rendetlenség a hibája. Ki kell mondani, hogy ha magát meg nem javítja, felfüggesztetik állomásától. Ami pedig az iskolatanítói állomást illeti: annak betöltéséről s három évi fizetéséről én gondoskodom. Olyan embert állítok pedig be a tanítói hivatalba, kitől bírák uraimék is tanulhatnak egyet-mást.

Feketepatak előjárói nagy hálálkodások közt vettek búcsút szeretett földes uroktól ki azon biztos reménnyel bocsátotta őket el, hogy nekik tett ígéretét, mihamarabb be fogja váltani.

II.

Néhány nappal később az uradalmi tiszt, az uraság megbízásából, a rozszant iskola udvarára nagy mennyiségű téglát és cserepet szállíttatott, hogy a mármár kidülőben levő iskolai épületet használhatóvá lehessen tenni. Azzal neki állította a köműveseket; úgyhogy néhány hét múlva, midőn a tanító megérkezett, már készen volt a csinos épület.

A megérkezett tanító, Pál Mihály, igen értelmes tanult ember volt. Mindjárt első teendője az volt, hogy a tanácsot felszólította, miszerint, minden 6-tól 10 éves koru gyermek szüleire ráparancsoljon, hogy ezek gyermekeiket iskolába küldjék; a tíztől husz éves koruak pedig, vasárnap délután-

kint nála megjelenni tartozzanak, hogy őket oktathassa s a vallás és erkölcsi tudományokon kívül, egyéb hasznos dolgokra taníthassa.

Nemsokára annyira megkedvelték a derek tanítót, Pál Mihályt, hogy még a falu öregebbjei is ellátogattak hozzá vasárnaponként, épületes beszédei hallgatására; mert még a gazdasági dolgokban is tudott a lakosságnak egybenmásban utasítással szolgálni: azonkívül őket a józan életre, takarékosagra és szorgalomra serkentette.

A jó példa csakugyan nem maradt sikeres eredmény nélkül. Alig múlt el két-három év s már is szemlátomást lehetett észrevenni a feketepataki lakosság előmenetelét s boldogulását. Pál Mihály uram érdeme nem csekély volt e tekintetben. Meggyőzte a lakosságot a tagosítás czélszerűségéről; bebizonyította, hogy akinek néhány vékás földje 8-10 helyen van szétszórva, mily sok időt veszteget az el s még sem munkálhaja földjét oly rendesen, mintha a lakosság földje tagosítva van. Végre engedtek a jó tanácsnak, földeiket tagosították, mely gyors boldogulást von maga után. Azután, ugyan ez érdemes tanító tanácsára a falu tanácsa néhány hold földet akáczfamaggal vetetett be, hogy a fában annyira szükölködő helység néhány év múlva ne legyen kénytelen többé a föld javítására oly kívánatos trágyát tüzelőnek fordítani.

Nem múlt el tíz év és Feketepatak a földes ura bölcs intézkedés folytán annyira boldogult, hogy öröm volt szemlélni. Minden lakos udvara s kertje gyümölcsös és veteményes kert volt; mert Pál Mihály uram, míg a szükséges olvasás és írást taníttatá: arra is kiterjedt a figyelme, hogy a fiugyermekeket gyümölcsoltásra, fanevelésre, a leánygyermeket pedig a veteményezésre s neje által a házi gazdaszonykodásra oktathassa.

Ki azelőtt néhány évvel Feketepatakon megfordulva, a nép erkölcsi súlyedését tapasztalta, nem kevésbé bámulhatott el azon, midőn idő múlva oly vallásos érzelmű szorgalmatos, szelid lakosságra bukkant. Igen! mert midőn a falu pénztára évenként jobb állapotra jutott, Pál Mihály uramnak oda is kiterjedt a figyelme, hogy a legszorgalmasb, legjózanabb életű ifjunak és leánynak évenként a közpénztárból némi jutalom osztassék ki. Pál Mihály uramnak csak szólni kellett s szavát szentírás gya-

nánt vette az előjáróság és lakosság; mert elég alkalmunk volt meggyőződni afelől, hogy a tanító mindenkor csak az ő javukra czélozott. Minden esztendőben megvizsgálta az előjáróság, ki viselte magát a szerint, hogy a jutalmat, — melynek czime „erkölcsi és szorgalmi díj” volt — leginkább kiérdemelte.

Iszákos embert pedig még keresve sem igen lehetett találni, ahonnan Mózsi zsidó — ki többé a falunak véres izzadsága eredményét körmei közé nem kaparíthatta, — úgy elpusztult, hogy hire sem volt Feketepatakon azontul.

A jegyző pedig — látva, hogy nem tréfa a dolog s ha magát nem alkalmazza a bevett rendszerhez, hivatalából könnyen kicseppenhet: igyekezett a mértékletlen borítaltól megszokni s magát úgy viselni, hogy a faluban közmegelegedésre szolgáljon.

Ez elbeszélésből pedig kedves polgártársaim, az a tanulság, hogy, míg a rendtelenség, tunyaság s korhelység erkölcsi hanyatlást eszközöl: addig a szorgalom s iparkodás — mely sok minden rossztól megóvjá az embert — mint ezt Feketepatak rövid történetéből mindenki bölcsen tapasztalhatja, bőven megtermi gyümölcsét!

Hasznos tudnivaló.

Hernyók elpusztításáról. A gyümölcsfák alatt virágzás előtt ként, azaz bűdöskövet kell égetni, mely e férgeket megöli. — Hogy pedig a fára ne mászszanak keresztül, uyulbört kell keresztül kötni. Szokták még szintén evégből a fák derakát egy tenyéryni szélesen, a földtől 2 lábnyira, parafin szekérkenőccsel körül kenni.

Szép fekete tentát készíteni. — Nyolcz lat porrátört gubics és 4 lat örölt bersenyfa 5 itcze vízben, alkalmas cserépedénybe tétetvén 3 itczényire lefőzik, higgadás után leszüretik. E szer közé 3 lat közönséges zöld gálicz, 1 lat réz gálicz, 3 lat arabmézga (gummi) és egy lat sárgacukor teendő, olykorolykor felrázandó s a tента 24 óra alatt kész.

A dohos-zabot kellemellen szagától megtisztítani lehet azáltal, ha mindenik véka zab közé egy és fél itczényi porrátört faszenet teszünk, ezzel jól felkeverjük és kéthétig így hagyjuk, —

kéthét, mulva pedig szelelő rostán a szénport kirostáltatjuk.

Debreczeni színház.

Soha érdekesebb színi előadások nem voltak Debreczenben, mint amióta Reszler István hazánkfia áll annak élén, ki semmi fáradságot és áldozatot nem kímél, csak hogy a közönség kedvét és tetszését eszközölhesse. Így történik az, hogy e derék szinigazgató folytonosan a legjelesebb művészekkel országos tekintélyekkel áll levelezésben, hogy ezeket a debreczeni nagyérdemű közönség a színpadon színről színtre láthassa s remek játékaikban gyönyörködhessek. Közelebb szerepelt itt Mízsey Mari kisasszony, kinek éneklését amidőn hallottuk, mindjárt az juthatott eszünkbe, hogy az angyalok a magasságos égben, csak így és nem szebben énekelhetnek. Még el sem távozott körünkől e kedves dalu fülemile, midőn a pesti nemzeti színház egyik első rendű művésze Szerdahelyi Kálmán érkezett hozzánk, ki tréfás bohózataival több vidám estét szerzett a színmű kedvelőinek! Ki őt játékaiban nem láthatá, valóban sokat vesztett, aki pedig gyönyörködött azokban, bizonynyal sokáig nem fogja ez élvezetet feledni. Csak az kár, hogy oly kevés ideig időzött nálunk.

Most Egressy Gábor hazánk legelső színésze érkezett meg s Brankovics György czimű eredeti szomorujátékban kedden mutatá be magát először a színpadon. Azon arczkifejezéseket s az indulatok ama visszatükrözését melyeket Egressy Brankovics képében oly remekül kifejtett, csak látni kellett, hogy benne a művészt csodáljuk. A legnagyobb elismerést szavazhatjuk ezalkalommal Váczy Vilma kisasszonynak, ki méltólag vitte Brankovics fejedelem leánya szerepét; ugyszintén ki kell emelnünk Timár urat és Bánhidi Emilia kisasszonyt, kik, mint Brankovics fiai, méltán osztozhattak a jó előadás diadalában, melyet a Hunyadi László szerepét vitt Szádeczky Julia kisasszonytól sem tagadhatunk meg. Átalában ez érzékeny történeti színmű, mely a legszebb öszhangzatban ére véget: nem egy embert indított könyekre; csak az kár, hogy sokan nem tudván a közönség közöl Egressy megérkeztét, nem jelentek meg oly nagy számmal, mint méltán

lehetett volna várni, azonban hinnünk kell, hogy a következő napokban e jeles művész ittmulatása ideje alatt, annál zsufoltabb leend a színház. Szerdán (szept. 25.) Egressi Gábor vendégművésznök „A felolvasónő” című 2 felvonásos francia színműben s a „Párizsi adós” 1 felvonásos vígjátékban lépett fel. Bár a darabok nem valami különösek voltak, mindamellett Egressi művészi játéka kedvelté s érdekessé tevő azt, ki két különböző szerepét a legkiválóbb művészettel vitte végig. Annyivalinkább csodálnunk kell, hogy amíg mostanába a színház oly igen telt volt: pár nap óta, — mióta hazánk e nagy művésze tartja előadásait, a közönség oly kevés figyelmet s érdekeltséget tanusít a színház iránt.

A következő napokon pedig az alább irt művek adatnak:

Szombaton szept. 28-kán „Kean” világhírű mű s Egressi is fellépend benne.

Vasárnap szept. 29-kén „Bánkbán” a legelső magyar dráma fog adatni.

Hétfőn szept. 30-kán „Kunok” dalszínmű s Térey Antónia kedvelt énekesnők jutalomjátéka lesz.

Kedden okt. 1-jén „Garrick Bristolban” szintén jeles mű.

Szerdán okt. 2-kán „Hamlet” remek mű, Egressi urnak leend jutalomjátéka.

Debreczeni hirharang.

* Négy egyházkerület küldöttei s iskolánk dérek tanárai egy eddigieknél czélszerűbb iskolai terv kidolgozása végett városunkban összeültek. Októberhó 1-jével nyílt tanácskozás fog tartatni, végeredményét tudatandom olvasóimmal.

* Debreczen város erdőszeti szakbizottmánya közelebb egy javaslatot terjesztett a közgyűlés elé, melynek célja az erdőjövödelem szaporítása. Körülményesen kimutatja e javaslat, az erdőtisztításból származandó hasznot, továbbá a dölt és száraz fák-ból, makktermésből, gubics és csertermelésből eredő jövödelmeket; karók készítéséből stb. hárulandó hasznot, mely utóbbi az eddig szőlőkarók hiányában szenvedett lakosságra nézve is valódi jövötémény leend.

Az erdőszeti szakbizottmány ez üdvös javaslata annyivalinkább elfogadható pedig, miután egyéb jövötékonyosság mellett, a városi pénztárnak 60 év alatt 128,760 forinttal nyújt több jövödelmet, a régi erdőszeti rendszerrel hozva hasonlatot.

* Az idei löverseny f. év október 5-dik és 8-dik napjain fog megtartatni. E nemes, férfias időtöltés egy másikkal is jövend kapcsolatba, nevezetesen okt. 7-kén a helybeli kaszinótársulat diszes bált fog rendezni, melynek tiszta jövödelme a kaszinó könyvtára szaporítására fordittatik. Hogy ment végbe a löverseny és a bál: rövideden annak idejében tudatni fogom olvasóimmal.

Legujabb hír.

— Ugylátszik a keleti szláv mozgalmaknak mindinkább nagy jelentőséget tulajdonitanak az európai hatalmasságok. Legujabb tudósítások szerint az albaniai partokon angol hajó jelent meg, a török határszéli események szemmeltartására. Hasonló hírek szólnak egy orosz hajóról. A francziának is ott van a felszeme s már is három francia főtiszt sürgölődik Omer pasa körül.

— Erősen rebesgetik, hogy Viktor Emanuel még az ősz folytán meglátogatja Napoleont, hogy egy kissé magát kibeszélgethesse vele, mint sógorokhoz illik.

— Schmerling államminiszter urat, mint a Döry-árvák gyámját, a m. királyi kuria egy kis számadási nehézség miatt 10 ezer forintig marasztalta el.

— Azon Becker Oszkár nevű fiatal embert ki nemrég pisztolyt sütött a porosz királyra, a törvényszék gyilkosság bűnében elmarasztalván: 20 évi fogságra ítélte. Becker mosolygva fogadta ítéletét.

— Közelebb a görögkirálynőn kísérlett egy 17 éves ifju, hasonló merényletet meg. Kilőtt fegyvere nem talált. Elfogtván, merényletének azon okát adá, hogy a görög király, nemzete érdekeivel ellenkező politikát követvén, tanácsadójául nejét kezelé s azért emelte kezét a királynőre.

Ara S kr.

Debreczen 1861. Nyomatott a város könyvnyomdájában.